

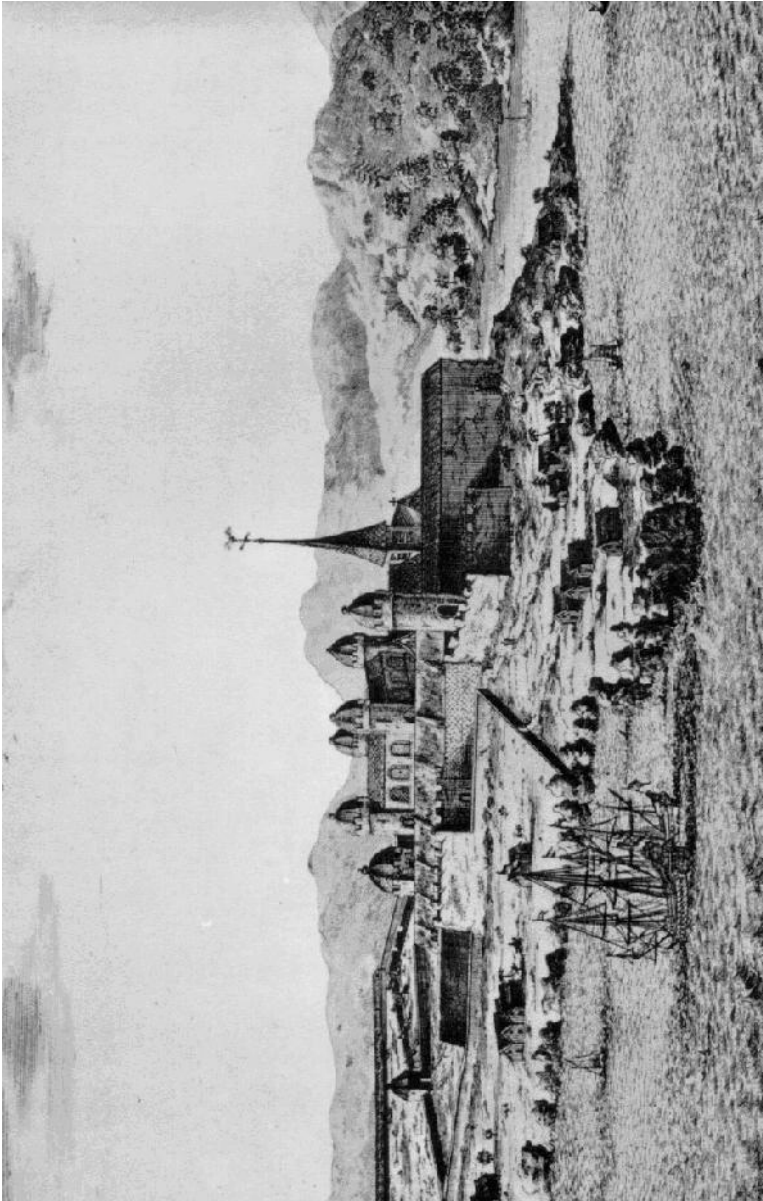
TERUG NAAR HOLLAND

Twee maanden lang hebben Cilie en ik geleefd als koningskinderen. We gingen gekleed in de mooiste gewaden, aten en dronken wat we maar wilden en hoeveel we maar wilden, en we hadden een schare bedienden als waren we koning Pieter zelf. Toen kwam het einde. We wisten dat we naar Holland moesten. We wisten het eigenlijk al die tijd al, maar we wilden het liever niet weten. De paradijselijke wereld van het hof, waarin we de wereld om ons heen konden vergeten, wie zou die weer willen verruilen voor de harde werkelijkheid? Het afscheid werd verpakt in een groot feest, dat alle andere overtrof. Ik stond gekleed in een van de beste pakken van meneer De Cosse, die ik ooit van zijn weduwe had gekregen.

Een dienaar van koning Pieter – zijn echte naam kon ik niet goed uitspreken en vergat ik steeds – hing een ketting om mijn nek, met bronzen figuurtjes. Als ik blies op de hoorn, en de Grote Geest Onyame werd opgeroepen om de mensen te zegenen, dan zou deze ketting beschermen tegen demonen, die mij steeds weer lastig zouden willen vallen, zo werd mij verteld. Pieter had ook nog een ander cadeau, dat mij voor de toekomst veel meer van dienst zou kunnen zijn. Zijn volk bezat goud, maar besepte amper de waarde ervan. Een zak met gouden schijven werd mij ter afscheid meegegeven, opdat Cilie ook in de toekomst een leven zou kunnen leiden als een prinses. We hadden het goed, we zouden het goed krijgen, maar we wilden eigenlijk niet bij elkaar weg. Cilie zag voor het laatst haar vader Hanno, al besepte ze amper dat hij haar vader was, toen we in draagstoelen het dorp uitgedragen werden. Sara, haar voedster, ging met haar mee. We gingen ver, ver weg van het rijk van de Ashanti's. Vele dagmarsen ver, tot de kust in zicht kwam.

De Ashanti's wilden geen misverstanden laten ontstaan (wat zouden de soldaten doen als ze de krijgsmacht zagen?) en brachten ons niet verder. Vier jonge krijgers zouden nog een tijdje bij me blijven. We zouden een spel spelen. Ik zou mij voordoen als een rijke handelaar, die op expeditie in de wildernis was geweest, en na een lange tocht door de binnenlanden nu 'toevallig' bij het Hollandse fort uitkwam. De krijgers zouden mijn dienaren zijn en tegelijkertijd mijn beide scheepskisten met spullen en het in huden en zakken verpakte goud dragen. We namen afscheid. Afscheid? Sara stapte naar mij toe, nadat ze huilend Cilie tegen zich aan had gedrukt. "Neem mij mee, laat mij haar moeder en uw vrouw zijn", zei ze. De adem stakte in mijn keel. Ik was erg aan Sara gehecht geraakt. Ik had uit mijn geest gebannen dat ik haar zou verliezen, want het verwarde mij. Ik was van haar gaan houden, als..... Als wat? Zij deed me nu min of meer een huwelijksaanzoek, maar zou dat nog wel kunnen, in de wereld waar wij nu binnen zouden treden? Zou ik haar kunnen missen? Ik drukte Sara tegen mij aan, en kustte haar. "Ga maar met mij mee, Sara. Wees een moeder voor Cilie, en....." Ik wist niet wat ik zeggen moest. Ik voelde haar tranen op mijn wang. De mijne vertroebelden mijn ogen.

Elmina, het belangrijkste Nederlandse fort op de kust van het huidige Ghana, toentertijd nog Goudkust genoemd.

Sara had eigenlijk alles al voorbereid. Haar mooie jurken, ooit eigendom van mevrouw De Cosse, waren stiekem meegenomen. Ze legde die avond voor het laatst haar Ashanti-schort af en bedekte haar blote lichaam met de kleding van een dame. Zelf een dame geworden, een moeder voor Cilie en een trouwe vriendin voor mij, zou ze voor de buitenwereld nooit meer zijn dan een zwarte slavin. Ze nam Cilie aan de hand. De twee krijgers pakten hun vracht op. We groetten voor het laatst de Ashanti-troepen, en wandelden in het laatste zonlicht naar het fort. We werden binnengelaten, nadat ik aan de poort een heel verhaal had moeten opdissen, over verre reizen, begeleiders die bijna allemaal omgekomen waren, mijn vrouw die in de rimboe gestorven was, haar slavin en haar arme kind, en nog veel meer onzin. De wachters keken naar Cilie's licht getinte huid, maakten een onkuis gebaar in mijn richting, ik lachte met hen mee..... Ze waren bereid alles te geloven toen ik hen een paar goudstukken bood, als ze mij maar in contact zouden brengen met een herbergier en een schipper die mij naar Holland zou kunnen brengen.

Ik moest het verhaal een dag later nog eens vertellen aan een van de hoofdmannen van de Hollandse troepen, die zich hoofdschuddend afvroeg hoe ik het in mijn hoofd had gehaald om zover het binnenland door te reizen. Ik mocht nog blij zijn dat ik leefde. Ik beaamde het, ik beaamde alles, als ik maar een identiteit aan kon nemen, die mij een overtocht naar Holland kon garanderen. We hadden het goed van eten en drinken in de herberg waar we ons geïnstalleerd hadden, en dat kwam goed uit, want we moesten nog drie weken wachten op een schip. Ik scheepte mij in als Martin de Cosse, zoals ik ook die drie weken in het fort had geleefd. Ik voelde mij als een vorst. Eten, drinken, niet meer werken, alles werd voor mij gedaan. De kapitein trok in bij zijn officieren, want hij verhuurde mij voor flink wat geld zijn eigen hut. De Ashanti-krijgers vertrokken de dag voor de afvaart naar de binnenlanden, naar hun familie. Ik vertelde aan boord dat ik hen had verkocht. Hoeveel leugens om bestwil mag een mens vertellen, voor hij even slecht wordt als een heiden? Ik zal in die dagen al heel ver in de verkeerde richting zijn gekomen, maar ik deed het om Cilie te beschermen. En mijzelf. Als ooit iemand er achter zou komen, dat ik meegewerkt had aan een slavenopstand, het kapen van een schip en wat al niet meer..... Ik voelde het touw al in mijn hals trekken.....

Het schip dreef langzaam de kleine haven uit, van het fort op de Afrikaanse kust. Ik staarde over de reling naar het land dat zoveel veranderingen in mijn leven had gebracht. Een nieuwe naam, een reis naar Suriname en weer terug, een pleegdochter om voor te zorgen, tot ze bij haar familie is, goud en geld om nooit meer armoede te hoeven lijden. Ik dacht aan mijn ouders, in het verre Drenthe. Als ze nog zouden leven, zouden ze ook rijk zijn. Ik zou een boerderij kunnen kopen. Of een waardeel in een marke, en dan een nieuwe boerderij bouwen. Mijn vader zou nooit meer afhankelijk hoeven te zijn van welke bazige boer dan ook. Als hij nog zou leven. Als mijn moeder nog zou leven. Wat had ik dit soort gedachten vaak weggedrukt. Ik stond met tranen in de ogen over het water te staren, tot Cilie bij mij kwam. "Ga je mee", zei ze.

“Ga je met me spelen?” Sara had een mooie pop voor haar gemaakt, van stof en hout. Ik was de vader, zei ze, en we speelden tot Sara haar in de kooi onder een deken stopte.

Het was al donker toen ik weer buiten kwam. Ergens in de verte zag ik nog een licht, maar of dat een ander schip was of een vuur op de wal, dat was niet zo duidelijk. Mijn handen gleden van links naar rechts over de reling, en weer terug, in een immer repeterend ritme. “Waar denk je aan?” Ik schrok. Het was de oude dominee, die mij aansprak. Hij had zijn laatste werkzame jaren in de Oost doorgebracht, en ging nu naar Holland, om van zijn oude dag te genieten. “Ik denk aan een vriend, die ik moest achterlaten”, zei ik. De oude dominee had daar alle begrip voor. Hij had eveneens voorgoed afscheid moeten nemen van vrienden. We deelden samen de hut van de kapitein. We spraken veel, over de dingen van deze aarde, en de dingen van God, tijdens de lange terugreis naar Holland. 's Zondags leidde de oude dominee samenkomsten voor de bemanning.

Tijdens een van deze diensten, ergens voor de kust van Spanje, heeft hij Cilie gedoopt en mij en mijn Sara getrouwd. De oude dominee had in de Oost te vaak gezien dat mensen gebruik maakten van de lusten van donkere vrouwen, en ze niet de liefde toonden die ze als mens verdienden. Hij was van mening dat je als Christen met hen trouwde, of hen als mens respecteerde en van hen afbleef. Daarin was hij een uitzondering. Zijn voorstel om mij en Sara te trouwen, hebben we dan ook met beide handen aangegrepen, al snapte Sara niet precies wat dat betekende. Voor haar gevoel hoorden we al bij elkaar. Maar als dit gewoonten waren die bij mijn volk hoorden, dan was het goed. Ons schip vervolgde zijn weg over ruwe zee en spiegelgladde watervlakten. De dominee gaf Cilie haar eerste catechisatie, voor zover dat bij een kind van haar leeftijd al kon, en Sara deed mee. En dat ging ook over ruwe zee en spiegelgladde watervlakten, waar we in het leven doorheen moeten. Net zo min als de wind ooit helemaal weg zal zijn, zal ook de Heer nooit helemaal weg zijn, leerde hij hen. Zo gleden we huiswaarts. Eindelijk, naar huis.